

1936

En començar la Guerra Civil, un escamot incontrolat de la FAI va destrossar els locals de l'Agrupament i de la Lliga Espiritual de la M. de Déu de Montserrat, al c/ Diputació de Barcelona

1941

El 26 d'abril, mentre els escoltes eren a Montserrat, els falangistes assaltaren i malmeteren l'estatge dels germans Cirera, al c/ de Septimània, a Barcelona, nou local de l'Agrupament M. de Déu de Montserrat.

1945

Per iniciativa de l'Abat Escarré es constitueix la Comissió "Abat Oliva", amb seu al Casal de Montserrat, c/ del Arcs 7, per preparar la multitudinària festa de l'entronització de la M. de Déu de Montserrat, el 1947, i el 1950, la gran peregrinació montserratina de l'Any Sant, a Roma.

1963

El Casal de Montserrat és assaltat i incendiat de matinada, per un escamot falangista. Els Agrupaments Escoltes i les altres entitats que s'hi hostatgen, han de cercar nous locals.

Assalt al Casal de Montserrat

Monogràfic 5

La imatge

Han passat més de 40 anys i hi ha algunes imatges que persisteixen en la vida de les persones. Per a mi una d'elles és la del Casal de Montserrat fumejant per alguns dels seus balcons oberts, això passava aquell diumenge, 22 de desembre de 1963, cap a 2/4 de 9 del matí, baixant pel Portal de l'Àngel. Acompanyava el meu germà Joaquim, que era llobatò de l'A.E. "Mossèn Batlle" i que tenia la seu al Casal, amb el seu Estol anaven a celebrar una activitat nadalenca. El Casal de Montserrat era la seu d'organitzacions vinculades

amb el Monestir i Santuari de Montserrat, la més antiga era la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat fundada pel bisbe Torras i Bages l'any 1899. També tenien la seu al Casal de Montserrat els Agrupaments Escoltes "Mare de Déu de Montserrat", "Abat Marçet" i "Mossèn Antoni Batlle". Recordem que Mossèn Batlle havia estat el restaurador del Moviment Escolta a Catalunya durant els anys del franquisme seguint les petjades del que ja havia existit abans de la guerra, sota les directrius de Josep Maria Batista i Roca.

El Casal de Montserrat ocupava el principal, el primer i el segon pis, d'un edifici que avui ja no existeix, situat a la part baixa de l'Avinguda del Portal de l'Àngel; feia cantonada amb els carrer de Cucurulla, Portal de l'Àngel i el carrer dels Arcs

Assalt al Casal de Montserrat (1963)

El Casal de Montserrat ocupava el principal, el primer i el segon pis, d'un edifici que avui ja no existeix, situat a la part baixa de l'Avinguda del Portal de l'Àngel; feia cantonada amb els carrer de Cucurulla, Portal de l'Àngel i el carrer dels Arcs, al número 7 d'aquest carrer hi havia l'entrada.

El carrer dels Arcs aleshores era més estret del que és actualment, ja que l'edifici del

Casal, que limitava amb el que avui és la seu del Reial Cercle Artístic, sobresortia uns 3m dels altres.

L'espai del primer pis de l'edifici del Casal es correspon, aproximadament, amb l'actual terrassa del Cercle Artístic situada damunt d'una caixa d'estalvis. Al pis principal hi havia la Secretaria i una sala gran per a conferències, als pisos primer i segon hi havia els

locals dels Agrupaments, els "caus".

Quan hi vàrem arribar el meu germà es va quedar al carrer on els caps de la seva unitat els esperaven i marxaren a fer l'activitat nadalenca a un altre lloc. Vaig pujar per les escales del Casal procurant no trepitjar les mànegues dels bombers, hi havia fum, al principal vaig trobar-me alguns companys que parlaven amb els bombers.

Pira de mobles preparada per calar-hi foc, i decoració nadalenca destrossada

Què havia passat?

En una nota redactada a finals de desembre d'aquell any 1963 i publicada com annex a la circular del mes de gener, les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme de Barcelona, Girona i Vic informaven del fet:

Cap a 2/4 de 8 del matí del diumenge 22 de desembre passat, uns veïns del Portal de l'Àngel varen cridar els bombers perquè de la Casa de Montserrat del carrer del Arcs 7 sortia una gran quantitat de fum. Era evident que es calava foc a l'interior.

Els bombers que hi anaren ràpidament, trobaren obertes les portes del carrer i dels pisos principal i primer i es posaren a apagar el foc, al pis principal, a l'habitació destinada a secretaria dels agrupaments escoltes de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. La secretaria restà totalment destruïda i malmès tot el material d'acampada que s'hi conservava, i el que és més lamentable, les carpetes de mapes i tota la biblioteca de Mn. Batlle instal·lada allà. El fum omplia tota la casa i no es veia res.

Inicialment es pensava que l'incendi havia estat fortuït

La nota seguia explicant que inicialment es pensava que l'incendi havia estat fortuït, potser una estufa elèctrica que havia quedat encesa des de la nit abans.... La inspecció del pis superior va fer veure que els mobles, juntament amb mànegues, papers i altres objectes havien estat apilats formant una pira. La intenció era evident, havien volgut calar-hi foc. El secretari d'un dels Agrupaments, Melcior Nogués, va afirmar convençut. "Això ens ho han cremat". Abans de pujar al pis superior, mentre contemplava la destrossa de la secretaria, vaig sentir la conversa entre dos bombers que redactaven l'informe de la seva actuació, al preguntar pel nom del propietari de l'edifici els va sorprendre que fos el Monestir de Montserrat i el seu abat, Aureli Escarré. Després de veure la pira preparada al primer pis, el cap dels bombers ens va manifestar

que ja feia estona que li semblava que el foc no havia estat fortuït, ara n'estava convençut.

La nota esmentada seguia explicant:

"Aquest local, que la vigília havia estat preparat pels nois perquè s'hi havia de celebrar una festa nadalenca diumenge al migdia, apareixia amb els pessebres destruïts i un quadre de Sant Jordi que presidia una sala estava a terra amb el vidre trencat amb senyals d'haver estat trepitjat violentament"

Melcior Nogués, va afirmar convençut: "Això ens ho han cremat"

En esvaïr-se el fum es pogué comprovar que a dos replans de l'escala hi havia una inscripció amb pintura negra que s'havia fet utilitzant una trepa i que deia:

"ESPAÑA 1 Bandera 1 Patria 1 Lengua"

Abans que arribés la policia, un membre de l'Agrupament va anar a buscar una màquina de fotografiar equipada amb flash i va recollir la imatge del replà i les destrosses del local .

Una vegada descoberta la pintada, segueix dient la nota:

"Això va donar un viratge total a la cosa. La policia s'adonà de l'anormalitat de l'assumpte i començà a estudiar-lo amb més deteniment.

Un notari va aixecar acta dels fets i el local va quedar tancat i a disposició del Jutge

Així els funcionaris de la policia, anaren anotant les diferents descobertes efectuades, entre elles senyals evidents que la porta del principal havia estat violada, detall que els bombers subratllaren, afirmant enèrgicament que ells havien trobat la porta oberta"

"Els bombers van treure d'entre les runes carbonitzades de la secretaria la màscara de bronze de Mossèn Batlle que presidia la sala. La màquina d'escriure, la multicopista i l'harmònim de campanya de Mn. Batlle varen aparèixer amb senyals d'haver estat brutalment massacrats abans d'encendre el foc"

Un notari va aixecar acta dels fets i el local va quedar tancat i a disposició del Jutge durant uns quants dies.

Màscara mortuòria de Mn. Batlle, deteriorada en l'incendi i restaurada pel seu autor, l'escultor Joaquim Ros.

La resposta popular

La notícia de la crema del Casal de Montserrat es va escampar de boca a orella aquell diumenge d'abans de Nadal. A primera hora de la tarda va començar a córrer la consigna de fer una concentració davant del mateix Casal per a l'endemà dilluns, dia 23, a les 8 del vespre.

Es va saber més tard que algunes forces polítiques que existien d'amagat a casa nostra varen contribuir a difondre la convocatòria.

L'endemà a la tarda, el carrer dels Arcs es va anar omplint de gent, molts aprofitaren per anar a la Fira de Pessebres de Santa Llúcia a la plaça de la Catedral i tornar pel carrer dels Arcs.

Hi havia un silenci que imposava, fins que un petit grup començà a cantar el Virolai

Primer ens aturàrem a les voravies, quan fórem més, al mig del carrer. Persones grans, escoltes, pares dels escoltes, gent que no havia vist mai. Hi havia un silenci que imposava, fins que un petit grup començà a cantar el Virolai, era un cant de pertinença i d'afirmació, tothom s'hi va afegir.

“Rosa d'abril, Morena de la Serra, de Montserrat estel, il·lumineu la catalana terra.”

La policia secreta que hi havia pel voltants de la concentració no va intervenir. La concentració es va dissoldre i alguns grups pujaren cantant fins a la plaça de Catalunya. Es va comentar que unes tres mil persones hi havien assistit. Els mitjans de comunicació, els diaris, la ràdio, la televisió, ni una paraula. Érem al 1963 i la censura de premsa impedia qualsevol comentari que no fos favorable al franquisme.

Les gestions fetes pel Monestir de Montserrat prop de les autoritats governatives no varen servir perquè la policia trobés els autors de l'incendi del Casal de Montserrat.

Han passat més de quaranta anys. De fet, aquell any 1963 havien passat altres esdeveniments: el 14 de novembre el diari francès: *Le Monde* havia publicat una entrevista amb l'Abat de Montserrat, Aureli Escarré, en la qual criticava obertament el règim franquista i el qualificava de no democràtic, també afirmava els drets del poble català a la seva cultura i a la seva llengua. L'any 1963 no hi

havia ni diaris, ni ràdio ni TV en català. L'escola era únicament en castellà.

La crema del Casal de Montserrat va ser una de les tantes actuacions d'un règim polític que va perseguir amb insistència i crueltat tot allò que significava estimació al país, catalanitat i democràcia.

L'escoltisme, la formació dels joves en la Llibertat, la responsabilitat, el servei i el sentit de pertinença a Catalunya no entrava en els seus projectes.

És greu que molts fets, com l'Assalt al Casal de Montserrat, hagin quedat en la més absoluta impunitat, de tota manera seria molt més greu que no guardéssim la memòria d'aquests fets per tal de poder entendre on som, d'on venim i comprendre el que ens envolta.

Es greu que molts fets, com l'Assalt al Casal de Montserrat, hagin quedat en la més absoluta impunitat

Recull de fotografies socarrimades a l'incendi del Casal de Montserrat

La història continua

Potser més d'un es preguntarà, ¿què va passar amb el Casal i els Agrupaments? El Casal va ser refet de forma provisional i els agrupaments continuaren les seves activitats. L'edifici, afectat per reformes urbanístiques, va ser derruït uns anys més tard, la Lliga Espiritual i els Agrupaments buscaren altres locals on ubicar-se.

Joan Vallvé

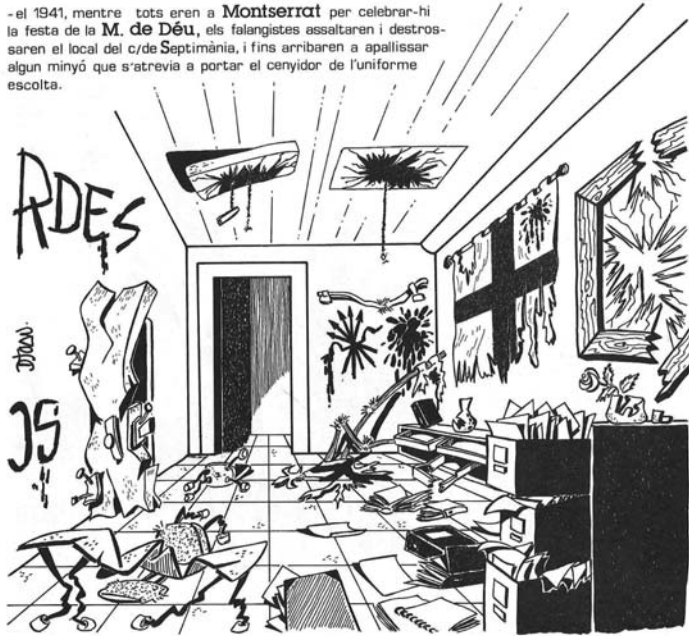
Antic escolta de l'A.E. Mare de Déu de Montserrat

El P. Abat de Montserrat, Dom Aureli M. Escarré, (1908-1968) contemplant les restes de la biblioteca de Mn. Batlle i de la secretaria del Casal de Montserrat, pocs dies després de l'incendi que els falangistes hi provocaren en resposta a les seves declaracions del 14 de novembre al diari francès "Le Monde", denunciant les mancances antidemocràtiques del règim franquista; aquest fou el motiu del seu exili que es perllongà fins poc abans del seu traspàs.

En aquest any commemoratiu del centenari del seu naixement, recordem l'Abat Aureli amb enyorança i gratitud per l'ajut constant que, des de Montserrat, va donar a l'Escoltisme i al Guiatge catalans.

-el 1941, mentre tots eren a Montserrat per celebrar-hi la festa de la M. de Déu, els falangistes assaltaren i destruïren el local del c/de Septimània, i fins arribaren a apallissar algun minyó que s'atrevia a portar el cenyidor de l'uniforme escolta.

Amb motiu del centenari del naixement de Mossèn Batlle, es va publicar un còmic biogràfic on el dibuixant interpreta l'assalt al local del c/Septimània, el 1941.

"Continuarà"

Com en moltes novel·les o còmics, que s'allarguen i s'expliquen en successives publicacions, en aquest cas també va caldre escriure una segona part com a annex a la circular del mes de març, en la que el Comissariat General de les DDE "es creu novament en el deure d'informar dels fets aïllats que en aquest temps s'han anat produint":

1. Com conseqüència de la manifestació que es produí al carrer dels Arcs, Portal de l'Àngel i plaça de Catalunya, l'endemà de l'incendi als locals dels agrupaments "Mare de Déu de Montserrat", "Mn. Batlle" i "Abat Marcet", un noi que estava prenent unes fotografies al carrer dels Arcs va ser detingut. Aquest noi era alemany, de 17 anys. Un company seu, català, va intentar de dissuadir el funcionari de la policia perquè el deixés lliure. No va reeixir; tots dos van haver d'acompanyar-lo a la "Jefatura Superior de Policia" on varen ser retinguts fins l'endemà, vigília de Nadal, a quarts de dues del migdia.

Durant les declaracions que els varen ser preses, va sortir el nom d'un altre company. Al cap d'uns dies, i després d'haver estat interrogat, també aquest noi, els dos primers varen ser multats pel Governador Civil amb 10.000 Ptes. cada un i amb 20.000 Ptes. el tercer. El motiu era "Alteración del orden público y lanzar gritos subversivos". Com que, evidentment, ells no alteraven l'ordre públic, els seus pares han recorregut contra aquesta sanció. De moment la multa ha estat reduïda a la meitat, però el recurs continua el seu curs legal. Els tres nois eren novells del clan de l'agrupament "Mare de Déu de Montserrat".

2. El notari que per encàrrec d'un dirigent de la casa de Montserrat, havia aixecat acta dels fets del dia 22 al matí, (com explicarem en l'anexe de gener), va rebre

una notificació del jutge que instrueix el sumari, referent a l'incendi, prohibint-li de donar cap còpia de l'acta aixecada, ni al mateix interessat, fins que no ho cregués oportú.

3. El dia 13 de gener, el cap de l'agrupament "Abat Marcet" va reunir a la casa de Montserrat del carrer València els pares del seu agrupament per explicar-los els fets i repartir-los l'anexe de la nostra circular del mes de gener, on es dona una versió objectiva.

Quatre dies després, el dia 17, va ser citat a la policia i interrogat durant dues hores sobre la reunió, el seu agrupament i l'escoltisme en general. Al cap d'uns dies, rebé una comunicació del Governador Civil on deia que havia tingut notícia de l'existència del grup "Abat Marcet" que en el llibre de registre d'associacions del Govern Civil no hi figurava; que, per tant, li comunicava que en el terme de deu dies li contestés, legalitzant la situació del grup o dient en virtut de quins preceptes actuava. El cap va contestar, naturalment, que l'agrupament "Abat Marcet" no és cap associació, sinó un membre de la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Barcelona. Ho acreditava un certificat que adjuntava, del delegat diocesà, i que deia que l'agrupament "Abat Marcet" era inscrit des de l'any 1957 com a membre de la Delegació; que aquesta Delegació es regia per uns estatuts aprovats pel Sr. Arquebisbe

del 3 d'agost de 1956, i que aquell senyor a qui ell dirigia la comunicació era el seu cap.

4. A l'entorn dels dies 25, 26 i 27 de gener, una bona quantitat de minyons i rovers, caps, consiliaris, pares de llobatons i minyons, protectors dels Agrupaments "Mare de Déu de Montserrat" i "Mn. Batlle" varen rebre per correu unes cartes ciclostilades que, amb el mateix encapçalament i signatura, deien, segons a qui anaven dirigides. (veure requadre)

Un pare va fer-ne denúncia al jutjat de guàrdia i es va iniciar un sumari. No obstant, a altres pares que anaren a fer la denúncia a les comissaries del districte, que és un procediment normal, no els fou acceptada i, a més, se'ls retingué la carta del "Movimiento Jonsista".

5. La Delegació Diocesana d'Escoltisme ha presentat una querrela per crema, danys, ofensa a la religió

i robatori, contra els que en les cartes ciclostilades amb membret del "Movimiento Jonsista" es declaren autors del sinistre del dia 22 de desembre. El jutge ha acordat inhibir-se a favor del Jutjat especial d'ordre públic instal·lat a Madrid. La DDE ha presentat un recurs contra aquesta decisió.

6. El dia 29 de gener, cap a les 8 del vespre, un cap de patrulla que sortia del local del carrer dels Arcs, en passar per davant del palau del bisbe, va ser deturat per uns funcionaris de la policia que a les fosques, el registraren i l'interrogaren sobre les seves activitats a la Casa de Montserrat i a l'escoltisme. Havent-li trobat la carta ciclostilada que el "Movimiento Jonsista" li havia dirigit se li quedaren sense explicacions.

**Revisió, notes i comentaris
Manuel Subirà i Rocamora
Antic cap de l'A.E.MD Montserrat**

"I un dia, prop de Nadal, per fer desaparèixer l'obra de Mossèn Batlle i la seva memòria, el Casal va ser incendiat"

D'entre els papers i llibres cremats, es van poder recuperar una colla de fotografies socarrimades i uns fulls d'orientacions lingüístiques que, al Mercat de Calaf celebrat el maig d'aquell any, es varen oferir als visitants per obtenir ajuda econòmica per refer el material i els locals destruïts.

MOVIMIENTO JONSISTA

Sección Lucha Interior Poblaciones. Grupo Psicológico
España 12 Enero 1964

El ataque efectuado contra el centro separatista "Casal Montserrat" señala el comienzo de la lucha que nuestra organización llevará a cabo hasta la extirpación total del separatismo.

(Minyons i Llobatons) Con objeto de evitarle los desagradables perjuicios y avatares que el desarrollo de esta lucha podría ocasionarle, se le invita a que abandone la militancia en cualquier organización de tipo separatista o pro-separatista.

(Caps i Consiliaris) Siendo usted responsable de un grupo separatista se le comunica que a partir del día de hoy su persona y propiedades quedan expuestas a las medidas represivas que esta Jefatura crea conveniente.

(Pares) Ponemos en su conocimiento que caso de persistir cualquier clase de vinculación por parte de su hijo a cualquier grupo separatista, ya sea explícita o encubiertamente, quedarán expuestos a las acciones represivas que esta Jefatura crea conveniente desarrollar, a fin de preservar la Unidad Nacional.

(Protectors) Entre la relación de protectores que se halló entre la documentación capturada por nuestras milicias en la acción del pasado 22 de Diciembre contra el "Casal Montserrat" figuraba su nombre, lo cual ha dado lugar a que en nuestros ficheros se le abra un expediente como presunto enemigo de la Unidad Nacional.

Censuramos su actitud la cual por el momento atribuimos a una excesiva buena fe, rayana en la bobería. Desde el momento que esta Jefatura tenga conocimiento a través de su sección de Información de la persistencia de este tipo de subvenciones, su persona y sus propiedades quedarán expuestas a la acción directa de nuestras milicias. Todo ello sin perjuicio a exigirle en un futuro próximo las responsabilidades a que con sus actos se hubiese hecho acreedor.

Jefatura de las Juntas Jonsistas de Barcelona

Dissabte 26 de novembre de 1955, últim dia de l'any litúrgic mor Mn. Antoni Batlle i Mestre, (1888-1955) primer Consiliari General de l'Escoltisme i el Guiatge catalans.

Les seves despulles s'exposaren a la capella ardent instal·lada a la sala d'actes del Casal de Montserrat.

28 de novembre de 1955, a sota dels balcons del Casal, a la cantonada del Portal de l'Àngel amb el c/ dels Arcs, una gran multitud espera per incorporar-se a la magna comitiva del seu enterrament que, entre silencis i cants gregorians, sortí del casal i anà fins a l'església del Pi.

Fotografia portada: Estat de l'interior del Casal després de l'incendi

Totes les fotografies provenen de l'arxiu de l'Associació Mn. Batlle

Monogràfic història de l'escoltisme

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

FUNDACIÓ
Josep Sans
Per l'escoltisme i el guiatge

Amb la col.laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació

memorial
democràtic

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA SOCIAL Y DEPORTE
POR SOLIDARIDAD
OFICINA PRINCIPAL DE INTERVENCIÓN SOCIAL